

En reinskilling i grenseland på sommers tid

Det jeg nu vil fortelle, er fra en tur som hendte meg sommeren 1959, da jeg var i Norra Jemtland og skilte ut norsk rein som hadde forvillet seg til en av våre nabobuskaper på svensk side. Slike turer er ofte vanlige for en reineier som driver sin reindrif i grense-traktene, og denne fortelling er bare en av de mange opplevelser i fjellet en reineier får være med om.

Hvert år er det uundgåelig at norsk og svensk rein kommer sammen i Børgfjelltraktene, der tusenvis av rein har sine sommerbeiter. Rundt regnet er det ca. 18 000 rein fordelt på 3 norske og 5 svenske buskaper, det skal derfor mye til å holde så mange flokker fra hverandre uten sammenblanding.

Reinskillingen jeg skulle på var berammet i Frostvikens Norra lappby, som har sine sommerbeiter rundt traktene ved den vakre fjellsjøen Sipmegen. Skillingsgjærdet der imot ligger lengre øst ved Raukasjø, en 5—6 mil fra vår sommerleir ved Namsvatn, en gangtid på 8 timer når man har litt hastverk og får gå uten noe heft. Nok om det.

Vi befinner oss ved reingjærdet klokken 5 på morgenen, rundt om kring i bjørkekrattet stiger røyk opp fra flere små leirplasser, der reineiere og gjætere fra andre lappbyer ligger og venter på dagens reinskilling. Det eneste som bryter stillheten i de tidlige morgentimer er gjæterhundene som vanskelig kan holde kjeft når de ser noe rører seg i de nærmeste omgivelser.

Mens kaffekjelene putrer over bålet under morgensolens første stråler, begynner praten å komme igang, og særlig da om dagens

arbeid som for mange kan bli en seig tørn. Etter å ha inntatt en sterk kopp kaffe med tørket reinkjøtt er de fleste på føttene for å speide og høre om reinbuskaper snart er i farvannet.

Lappbyns egne gjætere har vært ute hele natten for å holde buskaper samlet til morgentimene, da det gjelder om å komme på gjærdet så tidlig som mulig. Med ett høres reinbjeller, hunder som driver og gjætere med sitt særegne Å-hååååå som forteller at buskaper er under veis. Da blir det liv og røre i alle leirplasser, hver enkelt griper etter sin lasso og tar spranget for å finne et gunstig postrom samtidig som en må være behjelpelig med å drive buskaper inn i gjærdet.

Flokken som kommer er på vel 2 500 dyr, det er som en hel skog velter seg fram i terrenget, og bakken formelig dirrer av buskapers tyngde og kløyvetramp. Reinbjeller, kalvegrynt, hunder og gjætere framfører ilag et leven som bare forekommer i samenes fjellværd. Ingen er vel mere engstelige enn nattens gjætere for at drivingen inn i gjærdet ikke skal lykkes. Av erfaring vet alle reingjætere at ytterligere svettige timer venter om buskaper på en eller annen måte begynner å stikke ut. Det er derfor høye kommandorop både til høyre og venstre, slik at alle passer sin plass og er på linje med de øvrige. De siste par hundrede meter fram til gjærdet vrirler det av folk bak buskaper, noen springer med lange sekkestrier for å skjære av rettetten, andre har svære bjørkekviser som kommer til god hjelp, og etter 10—15 hektiske minutter er buskaper inne i gjærdet. Gjæterne får nu puste lettet ut etter et ansvarsfullt arbeid, og kaffetørsten melder seg øyeblikkelig etter mange timers nattgjæting.

Vi på vår side har dagens arbeid igjen, og mange svettdråper får sile av kroppen før siste reinen er dratt inn i sine respektive skillegjærder som ligger rundt hovedgjærdet. Jeg for min del fikk også føle arbeidsstrevet, som hadde ca. 200 rein å skille ut til mitt distrikt. En ting er å kaste fast dyrene, men det som kanskje kreves mest av en reineier er å holde orden på alle reinmerker som befinner seg i en sammenblandet buskaper, der det kan være flere hundre forskjellige merker. Det er derfor bare en ren rutine hver enkelt tilegner seg som er nødt til å være med om reinskillinger år fra år.

Time etter time hviner lassoene inn i buskapen, og den ene reinen etter den andre blir dratt ut av gjærdet, her er mange lappbyer representert og alle har fullt arbeid med å få ut sine dyr. Rundt middagstider roper lappbyns egen ordningsmann så det ljoer: «En timmas hvila, och alla försvinner ur gærdet.» Det kjennes skjønt både for folk og reinbuskap å få falle til ro etter en runddans som hadde vart helt fra morgentimene av. Alle sammen går til sine leirplasser og lager et godt måltid mat, samtidig som man nytter anledningen til en ordentlig hvil.

Mot kvelden begynner arbeidet å ebbe ut, mens lappbyns ordningsmann foretar auksjon på all umerket rein (heløringer), gjør de andre seg ferdige for å slippe sine skillingsflokker.

Denne kvellen var jeg den første som ble ferdig og fikk komme meg av gårde på min 6 miles lange ferd over vidder og fjell mot hjemlandet rundt Namsvasstraktene. Fra denne stund blir du også overlatt helt til ensomheten, og din egen dyktighet avgjør da om du kommer fram til bestemmelsesstedet eller ikke. Kjähp — min trofaste hund, forstod sikkert min situasjon og var meget påpasselig at flokken holdt seg samlet og på rett kurs. Den første timen etter at du har sluppet flokken ut på vandring er oftest den mest kritiske, da springer dyrene ganske fort for å mette sin hunger og slukke sin tørste. En får da ofte være med på en ubehagelig springmarsj som pomper en stakkår helt tom for luft for å holde følge og samtidig styre flokken etter rett vei. En slik gang fordres at han har en god og veldressert hund til selskap, ellers bærer det fort ut på viddene med hele drifta.

Noen pause var ikke snakk om å ta i første omgang, her gjaldt det om å komme forrest mulig på avstand fra gjærdet da flokk nr. 2 bare kan være en halv time etter på vandring til sitt bestemmelsessted.

Mens midnattstimene senket seg over fjellvidda under augustnattens klare stjernehimel, var Kjähp og jeg på full vandring med vår egen skillingsflokk. Hele natten holdt vi det gående, og den ene kilometer etter den andre ble tilbakelagt, vi var sikkert ikke aleine som drev på denne natten med skillingsflokken. På andre kanter av vidda var vel de øvrige flokker også på lignende vandring under

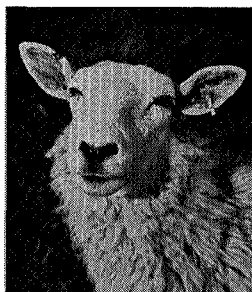
Mot kveld

Foto: Ole Wiig

mørkrets stillhet, som bare ble avbrutt av den lyden en reinflokk har under drift.

Mot morgentimene nådde Kjähp og jeg Sipmegen, og etter å ha fått flokken over Sipmegelven kunne vi unne oss en liten rast. Nu var omtrent halve veien tilbakelagt og man følte seg lettet over at første etappe hadde gått bra. Etter at jeg hadde byttet om til nytt og tørt senegress i komagene og fått meg litt mat og en god kopp kaffe og Kjähp et måltid med havergryn blandet med tørrmelk og vatn, var vi atter på vandring med flokken. Det kan ikke benektes at man følte seg litt søvning og trett, men iveren etter å komme videre fikk en til å bite tennene sammen, og glemte var tretthet og anstrengelser.

Denne dagen gikk også med til å drive, men mot kvellen nådde vi Namsvatn og Orrelven og kunne slippe flokken på tråkket innover mot Dærgafjellet. En reinskilling for denne gang var atter overstått og på ny en skillingsflokk kommet hjem på sine beitemarker. Nu først gikk det an å slappe av og i fantasien oppleve alle de fjell og daler samt elver og bekkefar som var passert i løpet av de siste 24 timer. Men slike strabaser glemmes så fort man er uthvilt igjen, da er man opplagt på nye tak i næringens yrke inne på fjellvidda. Et yrke som er drevet fra urgammel tid av våre forfedre, et yrke som vi bærer videre, og et yrke som sikkert vil bæres framover av våre etterkommere som blir fanget av ødemarkens sjarm, men også barske oppdragelse.

HENRY STRAND

Jeg trives ved Aursunden!

— Sjer du på karte så kan du sjå at Aursund'n sjer ut som ei boks, pleier Kornelie i Sandneset å si. — Det eine bokslåret strekke seg mot Brekka og det ainnere mot Bekkosen.

Ja, som ei diger underbukse ligger Aursunden utspent der på Rørosvidda, bred oventil og med to smale lår. Men noe rosemaco er det ikke. Dønningene går kjappe, svarte og kvittoppete bortover sjøen når stormen kommer settende med ulvehyl ned fra vidder og fjell. Da vrenger den innsida opp — stygg og frådende. Og vinters dag jager snøbygene hverandre i et vilt ritt bortover den milelange isflata.

Men mest har jeg nå likevel sett den fra pensida. I blikkstilte sommerkvelder ligger den med solrødmen over seg og lokker deg utpå med båt og redskap. Står en litt høgt da, oppå Klasberget for eksempel, kan en se båt etter båt trekke glitrende striper etter seg over vassflata. Det er han Simen og han Ole og karene der lengst bortmed Tamneset som drar utpå for å prøve siken. Det settes garn på de gamle fiskeplassene. Tidlig på morgenparten får en utpå igjen og se hva det ble til. Kanskje kan det slenge en aure også, eller en bra røe. Men sik er det i hvert fall. Og den er ikke å forakte. Surrende i fjellsmør og en god skvett fløte smaker den herlig. Det er rene bryllupskosten!

Jeg har travet i fjellene rundt Aursunden, og jeg har tråkket sykkelpedaler langs veiene der mens jeg har trallet en glad vise. Nå kan en ta hele rundturen rundt sjøen med bil også. Det gjorde jeg